

LỖI PHÁT ÂM TIẾNG VIỆT THƯỜNG GẶP CỦA HỌC VIÊN DỰ KHÓA LÀO - CAMPUCHIA TẠI HỌC VIỆN QUÂN Y

NGÔ THỊ TUYẾT* - LÊ VIÊN LAN HƯƠNG**

Tóm tắt: Trong học ngoại ngữ nói chung và học tiếng Việt nói riêng, phát âm đóng một vai trò rất quan trọng. Phát âm ảnh hưởng lớn đến kỹ năng nghe hiểu nên những học viên phát âm kém thường có kết quả học tập kỹ năng nghe kém hơn những học viên phát âm tốt. Tuy nhiên không phải người học nào cũng nhận thức được tầm quan trọng của phát âm và chủ động thực hành hoạt động này nên gặp khá nhiều lỗi khi phát âm. Dựa trên kết quả nghiên cứu 100 học viên Lào - Campuchia tại Học viện Quân y thông qua bộ câu hỏi thăm dò, chúng tôi nhận thấy, hiện tượng mắc lỗi phát âm tiếng Việt xảy ra ở hầu hết các đối tượng này.

Từ khóa: Lỗi phát âm tiếng Việt, học viên dự khóa Lào - Campuchia, Học viện Quân y.

Abstract: In the realm of language acquisition, and specifically in the study of Vietnamese, pronunciation plays an unequivocally pivotal role. Pronunciation significantly influences listening comprehension skills. Consequently learners with inadequate pronunciation often encounter difficulties in mastering listening skills, resulting in academic performance inferior to peers with more adept pronunciation. Unfortunately, not all language learners fully grasp the importance of pronunciation, leading to a prevalence of pronunciation errors due to insufficient targeted practice. This study delves into the occurrence of

Vietnamese pronunciation errors among almost all 100 Lao-Cambodian students enrolled at the Vietnam Military Medical University.

Keywords: Vietnamese pronunciation errors, Lao-Cambodian students, Vietnam Military Medical University.

1. Đặt vấn đề

Tại Học viện Quân y, phát âm tiếng Việt được đưa vào giảng dạy ngay từ khi học viên (HV) Lào - Campuchia bắt đầu vào học dự khóa. Nhưng qua thực tế giảng dạy và kiểm nghiệm từ các kỳ thi nói của HV dự khóa thì kết quả chưa cao, khả năng phát âm của HV tiến bộ không đáng kể. HV vẫn thường xuyên mắc các lỗi phát âm, ngay cả đối với những từ thông dụng. Tuy vậy, cho đến nay vẫn chưa có một nghiên cứu cụ thể nào đi sâu tìm hiểu thực trạng vấn đề này. Bài viết tập trung khảo sát một số lỗi phát âm tiếng Việt thường gặp của HV dự khóa Lào - Campuchia tại Học viện Quân y.

* ThS - Khoa Ngoại ngữ, Học viện Quân y; Email: tuyetk84@gmail.com

** TS - Khoa Ngoại ngữ, Học viện Quân y

1.1. Một số khái niệm liên quan

1.1.1. Âm tiết và âm tiết tiếng Việt

a) Âm tiết

Chuỗi lời nói của con người phát ra có thể chia thành những khúc đoạn khác nhau. Đơn vị phát âm ngắn nhất, tự nhiên nhất gọi là âm tiết. Âm tiết là đơn vị phát âm nhỏ nhất, tự nhiên nhất của chuỗi lời nói.

b) Âm tiết tiếng Việt

Ở dạng đầy đủ nhất, âm tiết tiếng Việt được cấu thành bởi 5 thành tố: âm đầu, âm đệm, âm chính, âm cuối và thanh điệu. Ở vị trí âm đầu là 27 phụ âm; ở vị trí âm đệm là 2 nguyên âm; ở vị trí âm chính là 20 nguyên âm; ở vị trí âm cuối là 8 phụ âm và 4 nguyên âm; ở vị trí thanh điệu có 6 thanh.

* Âm đầu có chức năng mở đầu âm tiết. Sự mở đầu khác nhau tạo nên những âm tiết khác nhau.

* Âm đệm: là yếu tố đứng ở vị trí thứ hai, sau âm đầu. Nó tạo nên sự đối lập tròn môi (voan) và không tròn môi (van) trước khi đọc âm chính.

* Âm chính: đứng ở vị trí thứ ba trong âm tiết, là âm hạt nhân, là đỉnh của âm tiết, mang âm sắc chủ yếu của âm tiết và do nguyên âm đảm nhiệm. Nguyên âm của tiếng Việt chỉ có chức năng làm âm chính và không bao giờ vắng mặt trong âm tiết. Vì mang âm sắc chủ yếu của âm tiết nên âm chính là âm mang thanh điệu.

* Âm cuối là âm ở vị trí cuối cùng của âm tiết, có tác dụng khu biệt âm tiết này với âm tiết kia về sự kết thúc âm tiết.

* Thanh điệu: là một yếu tố thể hiện độ cao và sự chuyển biến của độ cao trong mỗi âm tiết. Mỗi âm tiết tiếng Việt nhất thiết phải được thể hiện với một thanh điệu. Thanh điệu có chức năng phân biệt vô âm

thanh, phân biệt nghĩa của từ và khu biệt âm tiết này với âm tiết kia về mặt cao độ.

1.1.2. Khái niệm lỗi sử dụng ngoại ngữ

Trong văn nói hay văn viết, khi người học ngoại ngữ sử dụng một từ, một cấu trúc ngữ pháp hay một hành ngôn,... mà người bản xứ coi đó là không đúng hay không hoàn chỉnh thì đó được coi là lỗi.

Đã có khá nhiều quan điểm về lỗi sử dụng ngoại ngữ, tiêu biểu là hai quan điểm sau:

Theo tác giả Brown: “Lỗi là hiện tượng vi phạm quy tắc ngữ pháp của người bản ngữ, phản ánh năng lực ngôn ngữ trung gian của người học” [11].

Tác giả Allwright và Bailey quan niệm: “Lỗi là một sản phẩm hình thức ngôn ngữ đi lệch chuẩn của hình thức ngôn ngữ đúng” [10].

1.1.3. Một số lỗi phát âm tiếng Việt thường gặp của học viên Lào - Campuchia tại Học viện Quân y

Cũng như nhiều người nước ngoài khác, HV Lào - Campuchia mắc nhiều lỗi khi phát âm tiếng Việt. Dựa vào kết quả khảo sát 100 HV Lào - Campuchia, chúng tôi thấy, hiện tượng mắc lỗi phát âm xảy ra ở tất cả các đối tượng, tuy số lượng mắc lỗi của từng HV không giống nhau. Dựa vào hệ thống âm tiết tiếng Việt, có thể chia lỗi phát âm tiếng Việt của HV Lào - Campuchia thành 5 nhóm: lỗi phát âm phụ âm đầu, lỗi phát âm âm đệm, lỗi phát âm âm chính, lỗi phát âm âm cuối và lỗi phát âm thanh điệu.

2. Sơ lược về tình hình nghiên cứu lỗi sử dụng tiếng Việt

Cho đến nay, đã có một số công trình nghiên cứu về lỗi sai trong cách dùng tiếng Việt, tiêu biểu là một số công trình sau:

- Nguyễn Minh Thuyết, “Mấy gợi ý về việc phân tích và sửa lỗi ngữ pháp cho học sinh”, *Ngôn ngữ*, số 1 - 1975.

- Lê Xảo Bình (2004), *Lỗi sử dụng tiếng Việt của người Trung Quốc nhìn từ góc độ xuyên văn hóa*, Luận văn Thạc sĩ.

- Tongkeo Githtavongsa (2016), *Thực trạng viết câu tiếng Việt mắc lỗi của du học sinh Lào ở Đại học Thái Nguyên*, Luận văn Thạc sĩ.

Các công trình trên đều ít nhiều nhắc đến lỗi sử dụng tiếng Việt của người Việt hoặc người nước ngoài xong chưa có một công trình nào dành riêng cho việc nghiên cứu lỗi phát âm tiếng Việt của HV dự khóa Lào - Campuchia một cách kỹ lưỡng.

3. Đối tượng, thời gian và phương pháp nghiên cứu

3.1. Đối tượng, thời gian nghiên cứu

* *Đối tượng nghiên cứu:*

Đối tượng nghiên cứu gồm 100 HV Lào - Campuchia đang học tại Học viện Quân y ở độ tuổi từ 18 đến 25. Các HV này được chọn ngẫu nhiên từ các khóa 51, 52, 53 và 54.

* *Thời gian nghiên cứu:* từ tháng 9.2021 đến tháng 11.2022.

3.2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp điều tra: chúng tôi đã tiến hành phát phiếu điều tra để thu thập thông tin. Sau đó liệt kê, phân tích, so sánh những lỗi phát âm thường gặp ở HV Lào - Campuchia.

3.2.1. *Công cụ thu thập số liệu: khảo sát, điều tra theo bộ câu hỏi thăm dò*

Bộ câu hỏi thăm dò gồm 28 câu hỏi, sau mỗi câu hỏi có 3 phương án lựa chọn được chia thành 3 mức là: A. Đúng; B. Không hoàn toàn đúng; C. Sai. Người tham gia trả lời câu hỏi đồng ý với ý kiến nào thì khoanh tròn vào một trong các chữ cái A, B hoặc C.

Dưới đây là ví dụ minh họa về một số câu hỏi thăm dò được sử dụng trong nghiên cứu:

Câu hỏi 1: Bạn bị mắc lỗi phát âm vì một số âm trong tiếng Việt không có trong tiếng Lào và tiếng Campuchia.

- A. Đúng B. Không hoàn toàn đúng
C. Sai

Câu hỏi 2: Bạn gặp khó khăn trong vấn đề thanh điệu khi phát âm tiếng Việt.

- A. Đúng B. Không hoàn toàn đúng
C. Sai

Bên cạnh đó, chúng tôi đã sử dụng một số bài đọc cho HV đọc để lấy dữ liệu nghiên cứu như: *Sa Pa - vẻ đẹp kỳ thú; Câu chuyện người thiếu phụ và ba tên trộm; Cái cân Thủy ngân* [7].

3.2.2. Phương pháp xử lý số liệu

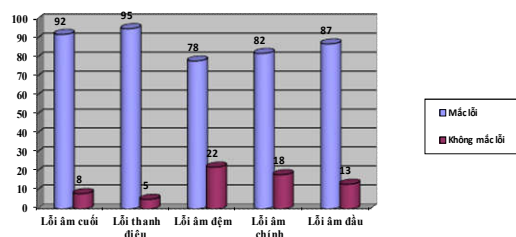
Số liệu được trình bày dưới dạng số lượng, tỉ lệ phần trăm (%), xử lý trên phần mềm Xử lý số liệu thống kê SPSS v15.0.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Kết quả phân phân tích lỗi phát âm các thành tố tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

Bảng 1. Kết quả phân tích lỗi phát âm các thành tố tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

Lỗi phát âm của học viên Lào - Campuchia	Tỉ lệ học viên mắc lỗi (%)	Tỉ lệ học viên không mắc lỗi (%)	Số lượng học viên
1. Lỗi phát âm âm cuối	92	8	100
2. Lỗi phát âm thanh điệu	95	5	100
3. Lỗi phát âm âm đệm	78	12	100
4. Lỗi phát âm âm chính	82	18	100
5. Lỗi phát âm âm đầu	87	13	100

Biểu đồ 1. Kết quả lỗi phát âm các thành tố tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

Căn cứ vào kết quả phân tích lỗi phát âm của HV Lào - Campuchia cho thấy: 95% HV Lào - Campuchia phát âm sai các thanh điệu trong tiếng Việt, 92% HV Lào - Campuchia phát âm không đúng âm cuối, 78% sử dụng sai âm đệm, 82% không phát âm đúng âm chính và phần lớn không chú ý đến âm đầu trong tiếng Việt (87%).

4.2. Lỗi phát âm phụ âm đầu

- Trong số 27 phụ âm đầu tiếng Việt, HV

Lào - Campuchia phát âm mắc lỗi 14 phụ âm, chiếm xấp xỉ 63,63%.

- Hình thức mắc lỗi phát âm phụ âm đầu của HV được quy vào 2 kiểu: lỗi biến âm và lỗi lược bỏ âm.

a) Lỗi biến âm (xem *Bảng 2*).

Có 13/27 âm vị phụ âm đầu trong tiếng Việt bị HV Lào - Campuchia phát âm mắc lỗi theo kiểu biến âm. Có nghĩa là một số phụ âm không bật hơi phát âm thành phụ âm bật hơi như: p, t, th, s, x,... và một số phụ âm khi phát âm chuyển từ âm này sang âm khác như: kh, h, ng, g,...

b) Lỗi lược bỏ âm (xem *Bảng 3*).

Theo tư liệu nghiên cứu, có hai phụ âm đầu tiếng Việt bị HV Lào - Campuchia phát âm không đúng theo kiểu lược bỏ âm, đó là phụ âm /ɣ = g/ và phụ âm /ŋ = ng/.

Bảng 2. Lỗi phát âm phụ âm đầu trong tiếng Việt theo kiểu biến âm của học viên Lào - Campuchia

STT	Âm vị âm đầu tiếng Việt	Kiểu lỗi	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Lỗi phát âm
1.	/z/	/z/	86	86	rõng, rồi, ra, rừng	đồng, dồi, da, dưng
	/r/	/d/				
2.	/s/	/s/	75	75	sung sướng	xung xướng
3.	/b/	/p/	75	75	buồn, bón, bao, biết	puồn, pón, pao, piết
4.	/d/	/t/	74	74	đầu, đồng, đáng	tầu, tông, táng
5.	/c/	/ts/	60	60	chờ, chưa	trờ, trưa
6.	/t/	/c/	56	56	trong, trời, trách	chong, chờ, chách
7.	/x/	/h/	9	9	không, khu, khám	hông, hu, hám
		/x"/ (bật hơi)	43	43	không, khu, khám	kh"ông, kh"u, kh"ám
8.	/ɣ/	/k/	17	17	gà, ghé	cà, ké
	/ŋ/	/ŋ/	25	25	gà, ghé	ngà, ghé
9.	/ɲ/	/n/	24	24	nhà, nhau, nhiên	nà, nau, niên
10.	/ŋ/	/n/	18	18	ngân, ngoan,	nân, noan
11.	/p/	/p"/	13	13	Sa pa, Phan Xi Păng	Sa p"a, Phan Xi P"ăng
12.	/l/	/n/	11	11	lại, là, lúc, làm	nại, nà, núc, làm
13.	/z/	/j/ (phụ âm mặt lưỡi)	10	10	dài, dưới,	jài, jười

Bảng 3. Lỗi phát âm phụ âm đầu trong tiếng Việt theo kiểu lược bỏ phụ âm đầu của học viên Lào - Campuchia

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên Lào - Campuchia	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên Lào - Campuchia phát âm
1.	/ɣ/ - /g/	Rero	17	17	gào, gây, ghé	ào, ây, ế
2.	/ŋ/ - /ng/	Rero	11	11	ngoan, người	oan, ười

Những âm tiết có một trong hai phụ âm này đều bị một số học viên lược bỏ để trở thành âm tiết khuyết phụ âm đầu.

Riêng phụ âm đầu /ɣ/ vừa mắc lỗi theo kiểu biến âm như đã nói ở trên, vừa mắc lỗi theo kiểu lược bỏ âm. Tuy nhiên, số học viên phát âm phụ âm này mắc lỗi theo kiểu biến âm chiếm tỉ lệ cao hơn, 42% (42/100 học viên).

Kết quả điều tra cho thấy, có 17/100 học viên phát âm phụ âm /ɣ/ mắc lỗi kiểu lược bỏ âm, chiếm 17%. Phụ âm /ŋ/ có 11 học viên phát âm mắc lỗi lược bỏ âm trong âm tiết, chiếm 11%.

HV Lào - Campuchia phát âm các âm vị phụ âm đầu tiếng Việt chủ yếu mắc lỗi biến âm. Xét theo số lượng hệ thống âm vị phụ âm đầu tiếng Việt, loại lỗi này chiếm xấp xỉ 90,9%. Điều đáng lưu ý là các âm vị đã biến âm này có thể nằm trong hệ thống âm vị tiếng Việt và cũng có khi không nằm trong hệ thống âm vị tiếng Việt. Chẳng hạn, phụ âm /b/ tiếng Việt bị HV Lào - Campuchia phát âm thành phụ âm /p/ thì phụ âm /p/ là một phụ âm có trong tiếng Việt; nhưng phụ âm /p/ bị HV Lào - Campuchia phát âm thành /pʰ/ (/p/ bật hơi) thì /pʰ/ lại là phụ âm không có trong tiếng Việt.

Số âm HV Lào - Campuchia phát âm phụ âm đầu mắc lỗi theo kiểu lược bỏ âm chiếm tỉ lệ không nhiều: âm vị /ɣ/ chiếm tỉ lệ 17% và âm vị /ŋ/ chiếm 11%. Xét về số lượng âm vị thì kiểu lỗi này chỉ có 2/22 âm vị, chiếm gần 9,09%.

Tỉ lệ HV mắc lỗi phát âm các âm vị trong hệ thống âm đầu không giống nhau. Có những âm vị có tới 86% HV mắc lỗi phát âm như phụ âm /r/, song cũng có những phụ âm chỉ có 11% HV phát âm mắc lỗi, như phụ âm /n/.

- Trong số các âm vị mắc lỗi, có những âm vị đa số HV phát âm không đúng nhưng cũng có những âm vị chỉ một số HV phát âm sai.

- Có những âm vị phụ âm đầu tiếng Việt chỉ có HV Lào phát âm sai (ví dụ: phụ âm r, v, b, lỗi đặc thù của người Lào), nhưng cũng có những âm vị cả HV Lào và HV Campuchia học tiếng Việt đều phát âm không đúng (ví dụ: phụ âm kh, nh, s, x).

4.3. Lỗi phát âm âm đệm

Trong cấu tạo âm tiết tiếng Việt, ở vị trí âm đệm có hai âm vị là /u/ và /o/. Kết quả điều tra cho thấy, HV Lào - Campuchia mắc lỗi phát âm âm đệm không nhiều, chỉ có 7/100 HV phát âm thành tố này của âm tiết không đúng (xem *Bảng 4*).

Hình thức mắc lỗi phát âm âm đệm tiếng Việt của HV Lào - Campuchia cũng chỉ có 2 kiểu, đó là kiểu lược bỏ âm trong âm tiết (tức là những âm tiết có âm đệm thường bị HV Lào - Campuchia lược bỏ âm đệm, hoặc nhầm giữa âm đệm u và o).

4.4. Lỗi phát âm âm chính

Có nhiều ý kiến khác nhau về số lượng âm chính trong tiếng Việt. Nhưng nhìn

Bảng 4. Lỗi phát âm âm đệm tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên phát âm
1.	/-ɯ -/	Rero	7	7	ngoan, thuận, ngoảnh	ngan, thận ngảnh
2.	/u/	/-ɯ -/	7	7	tuần	toàn

chung ý kiến cho rằng tiếng Việt có 16 nguyên âm chính (gồm 3 nguyên âm đôi, 13 nguyên âm đơn) là có cơ sở.

- Trong tổng số các âm vị nguyên âm giữ vai trò làm âm chính của âm tiết tiếng Việt, có 11 âm vị bị HV Lào - Campuchia phát âm không đúng. Cụ thể đó là các âm vị sau:

+ Ba cặp nguyên âm đôi: /iê -ia, ươ- ưa, uô- ua/.

+ Các nguyên âm đơn: /a, ă, â, ơ ê, e, o, ô, i, u, ư/.

- Số lượng HV mắc lỗi phát âm các âm vị âm chính chiếm số lượng khá cao, có những âm vị tới 82% (82/100) các em phát âm mắc lỗi, như nguyên âm /ɔ = o- oo/.

- Nếu từ góc độ các nhóm nguyên âm tiếng Việt mà xét, thấy có những nhóm nguyên âm 100% âm vị bị HV Lào - Campuchia phát âm sai, nhưng cũng có những nhóm nguyên âm chỉ một số âm vị bị phát âm sai. Cụ thể, tất cả nhóm nguyên âm đôi và nhóm nguyên âm đơn trong tiếng Việt đều bị một số HV Lào - Campuchia phát âm không đúng.

a) Lỗi phát âm nhóm nguyên âm đôi

Tiếng Việt có 3 cặp nguyên âm đôi là: /iê-ia, ua -uô, ươ- ươ/ (xem Bảng 5).

Theo tư liệu điều tra, có ba nguyên âm đôi trong tiếng Việt bị HV Lào - Campuchia phát âm sai. Hình thức phát âm đều cùng một kiểu, đó là lỗi lược bỏ bớt âm.

b) Lỗi phát âm nhóm nguyên âm đơn

Cũng như nhóm nguyên âm đôi, tất cả nhóm nguyên âm đơn trong tiếng Việt đều bị một số HV Lào - Campuchia phát âm sai. Khác với kiểu lỗi phát âm nhóm nguyên âm đôi (lỗi lược bỏ âm), lỗi phát âm các nguyên âm đơn đều là kiểu biến âm (xem Bảng 6).

Sự biến âm ở đây có thể có quy luật chung là các nguyên âm đơn ngắn được phát âm thành các nguyên âm đơn dài tương ứng hoặc phát âm thành các nguyên âm dài cùng hàng hay cùng độ mở của miệng.

Cũng có khi sự biến âm của các nguyên âm tiếng Việt mà HV Lào - Campuchia phát âm mắc lỗi không có quy luật.

Như đã nói ở trên, hiện tượng mắc lỗi phát âm các âm vị nguyên âm của một số HV Lào - Campuchia chỉ thấy có kiểu lỗi biến âm mà không thấy kiểu lỗi lược bỏ âm. Điều này rất dễ giải thích bởi nguyên âm đóng vai trò làm thành tố chính, thành tố trung tâm của âm tiết. Thành tố này không bao giờ vắng mặt trong âm tiết nên không thể lược bỏ.

Bảng 5. Lỗi phát âm các nguyên âm đôi trong tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên phát âm
1.	/iê/	/e/	70	70	điều, hiền, việc	đều, hèn, vệc
2.	/ươ/	/ɤ/	38	38	lừa, xừa, ngưỡng	lờ, xơ, ngỗng
3.	/uô/	/o/	33	33	buôn, nuôi	bôn, nôi

Bảng 6. Lỗi phát âm các nguyên âm đơn trong tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên phát âm
1.	/a/	/ε/	17	17	anh, cảnh	eng, keng
2.	/ɤ/	/ɤ/	28	28	cân, hận	cơn, hợn
3.	/ɔ/	/ɔ/	12	12	trong, học	troong, hoọc
		/o/	13	13	móc, lợc	mốc, lợc
4.	/ã/	/a/	21	21	bằng, chắc	bàng, chác
5.	/ɔ/	/o/	82	82	con, có, nó	côn, cồ, nồ
6.	/u/	/ɤ/	43	43	đức, như, cứ	đốc, nhơ, cớ
7.	/a/	/ã/	6	6	bán, bàn, tán	bẩn, bần, tẩn
8.	/e/	/ε/	1	1	lễ	lễ

4.5. Lỗi phát âm âm cuối

Đứng ở vị trí âm cuối của âm tiết tiếng Việt có 12 âm vị. Xét về đặc trưng ngữ âm, 12 âm vị này được chia thành hai nhóm là nhóm bán âm và nhóm phụ âm. Nhóm phụ âm có 8 âm vị là /c, ch, nh, ng, m, n, p, t/. Nhóm bán âm có 4 âm vị là bán âm /u, i, o, y/

* Dưới đây là thực trạng phát âm mắc lỗi nhóm phụ âm cuối tiếng Việt của HV Lào - Campuchia.

a) Phụ âm cuối mắc lỗi phát âm theo kiểu biến âm:

Trong số 8 âm vị phụ âm cuối tiếng Việt, có 5 phụ âm cuối bị HV Lào - Campuchia phát âm mắc lỗi theo kiểu biến âm. Đó là các phụ âm: /p/, /t/, /m/, /c/ và phụ âm /ng/.

Số HV mắc lỗi các phụ âm cuối loại này chiếm tỉ lệ khá cao. Cụ thể, có phụ âm tới 75 HV mắc lỗi, chiếm tỉ lệ 75% (75/100) (xem Bảng 7).

Kiểu phát âm mắc lỗi các phụ âm cuối có thể miêu tả sơ lược như sau:

- Phụ âm cuối /p/: Phụ âm cuối /p/ là một phụ âm môi - môi, tắc - vô thanh, HV đã phát âm thành phụ âm /k/. Phụ âm /k/ là phụ âm gốc lưỡi, tắc - vô thanh.

- Phụ âm cuối /m/: Phụ âm cuối /m/ là phụ âm môi - môi, tắc - vang mũi, HV đã phát âm thành phụ âm /n/ hoặc /ng/. Phụ âm /n/ và /ng/ đều là phụ âm tắc - vang mũi, /n/ là phụ âm đầu lưỡi còn /ng/ là phụ âm gốc lưỡi.

Bảng 7. Lỗi phát âm các phụ âm cuối của học viên Lào - Campuchia theo kiểu biến âm

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên phát âm
1.	/t/	/k/	75	75	một, chết, tốt	môộc, chếc, tôóc
2.	/p/	/k/	63	63	bóp, đẹp, hấp	bóc, đẹc, hắc
3.	/m/	/n/	27	27	tham, năm, hôm	than, năn, hôn
		/ŋ/	22	22	tham, năm, cơm	thang, năng, côm
4.	/ŋ/	/n/	36	36	nhanh, lạnh, bụng, tiếng	nhan, làn, bụn, tiến
5.	/ch/	/k/	12	12	cách, trách, khách	kéc, tréc, khéc

Phụ âm cuối /m/ HV Lào - Campuchia không chỉ phát âm mắc lỗi thành phụ âm /ng/ mà còn phát âm thành phụ âm /n/.

b) Lỗi lược bỏ phụ âm cuối

Theo tư liệu điều tra của chúng tôi, những phụ âm cuối tiếng Việt mà HV Lào - Campuchia lược bỏ khi phát âm âm tiết không nhiều lắm (2/8 âm cuối). Số HV mắc lỗi kiểu này cũng chiếm tỉ lệ nhỏ: 18% (chỉ có 18/100 HV).

Hai phụ âm cuối /ŋ/ và phụ âm /n/ là hai phụ âm mà một số HV Lào - Campuchia thường lược bỏ khi phát âm âm tiết tiếng Việt có các phụ âm này.

- Những âm tiết có âm cuối /n/, kiểu như: “khôn, tiên, buồn” bị một số HV phát âm thành “khô, tia, bua”.

Dưới đây là số lượng và tỉ lệ % HV mắc lỗi phát âm phụ âm cuối theo kiểu lược bỏ âm trong âm tiết (xem *Bảng 8*).

Bảng 8. Lỗi phát âm các phụ âm cuối của học viên Lào - Campuchia theo kiểu lược bỏ âm trong âm tiết

STT	Âm vị tiếng Việt	Lỗi phát âm của học viên	Số lượng, tỉ lệ %		Ví dụ	
			Số lượng	Tỉ lệ %	Tiếng Việt	Học viên phát âm
1.	/ŋ/	Zero	11	11	chúng, những, bỗng	chú, nhữ, bỗng
2.	/n/	Zero	7	7	buồn bán, khôn, quên	bua bá, khô, quê

4.6. Lỗi phát âm thanh điệu

Tiếng Việt là ngôn ngữ đa thanh điệu. Mỗi thanh đều tham gia vào cấu tạo âm tiết và tạo nghĩa cho từ. Hiện tượng phát âm không đúng các thanh tiếng Việt cũng khá phổ biến ở HV Lào - Campuchia.

- Theo tư liệu điều tra, trong số 6

thanh điệu của tiếng Việt thì có 4 thanh HV Lào - Campuchia thường phát âm mắc lỗi, đó là các thanh: thanh ngã, thanh hỏi, thanh sắc và thanh nặng.

Sự mắc lỗi phát âm thanh điệu có thể là sự phát âm không đúng độ cao của thanh điệu, cũng có khi là phát âm chuyển từ thanh điệu này sang thanh điệu khác. Chẳng hạn, thanh ngã phát âm thành thanh nặng hoặc thành thanh sắc; hay thanh sắc phát âm giảm độ cao không đúng như đặc điểm cấu âm vốn có của nó,... (xem *Bảng 9*).

Kết quả điều tra cho thấy, những thanh điệu tiếng Việt mà HV Lào - Campuchia ít hoặc không mắc lỗi gồm có hai thanh (thanh không không có HV nào mắc lỗi, thanh huyền chỉ có 3/100 HV mắc lỗi). Số HV mắc lỗi thanh ngã chiếm tỉ lệ cao nhất: 55%, sau đó đến thanh hỏi 36%, thanh sắc 27% và thanh nặng là 22%.

5. Kết luận

Dựa trên kết quả nghiên cứu, chúng tôi thấy, hầu hết HV Lào - Campuchia đều mắc

Bảng 9. Lỗi phát âm thanh điệu tiếng Việt của học viên Lào - Campuchia

STT	Kiểu lỗi thanh điệu	Tỉ lệ học viên mắc lỗi (%)	Tỉ lệ học viên không mắc lỗi (%)
1.	Thanh không dấu	0%	0%
2.	Thanh huyền -> Thanh không	3%	97%
3.	Thanh ngã -> Thanh sắc	55%	45%
4.	Thanh ngã -> Thanh nặng	27%	73%
5.	Thanh hỏi -> Thanh ngã	36%	64%
6.	Thanh sắc -> Thanh không	27%	73%
7.	Thanh nặng -> Thanh huyền	22%	78%

lỗi phát âm các âm tiết khi học tiếng Việt. Tuy việc mắc lỗi phát âm khi học tiếng Việt của HV Lào - Campuchia là không thể tránh khỏi nhưng nếu HV hiểu được vị trí, vai trò và cách sử dụng các thành tố của âm tiết tiếng Việt thì việc mắc lỗi sẽ hạn chế hơn.

Chúng tôi hy vọng và mong muốn, mỗi giảng viên tiếng Việt nên định hướng nhận thức cho HV về tầm quan trọng của việc học phát âm cũng như chỉ rõ các lỗi phát âm mà HV hay mắc phải trong quá trình học tiếng Việt tại Học viện Quân y và đưa ra những phương hướng giải quyết, giúp HV hạn chế tối đa việc mắc lỗi. Bên cạnh đó, mỗi giảng viên cũng nên cập nhật các phương pháp dạy học tích cực kết hợp tổ chức các hoạt động ngoại khóa cũng như các câu lạc bộ tiếng Việt nhằm giúp HV có nhiều cơ hội cũng như môi trường thuận lợi hơn để luyện phát âm tiếng Việt, từ đó khắc phục và hoàn thiện dần những lỗi mà HV hay mắc phải, góp phần vào việc nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Việt tại Học viện Quân y.

CHÚ THÍCH

Đề tài được thực hiện dưới sự tài trợ của Quỹ Phát triển nghiên cứu cơ sở của Học viện Quân y năm 2022.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Lê Xảo Bình, *Lỗi sử dụng tiếng Việt của người Trung Quốc nhìn từ góc độ xuyên văn hóa*,

Luận văn Thạc sĩ, 2004.

[2] Cao Xuân Hạo, “Về cách phân tích Âm vị học: Một số vấn đề có nguyên âm ngắn trong tiếng Việt”, *Thông cáo Khoa học*, Đại học Tổng hợp Hà Nội, 1962.

[3] Nguyễn Hưng Quốc, *Phương pháp dạy tiếng Việt như một ngôn ngữ thứ hai (Methods of Teaching Vietnamese as a Second Language)*, Nxb. Người Việt Book, 2014.

[4] Đoàn Thiện Thuật, *Thực hành tiếng Việt: Sách cho người nước ngoài, trình độ A1, A2, B, C*, Trung tâm Nghiên cứu Việt Nam và Giao lưu Văn hóa, Đại học Quốc gia Hà Nội, Nxb. Thế giới, Hà Nội, 2001.

[5] Nguyễn Minh Thuyết, “Mấy gợi ý về việc phân tích và sửa lỗi ngữ pháp cho học sinh”, *Ngôn ngữ*, số 1, 1975.

[6] Tongkeo Githtavongsa, *Thực trạng viết câu tiếng Việt mắc lỗi của du học sinh Lào ở Đại học Thái Nguyên*, Luận văn Thạc sĩ, 2016.

[7] <http://dulich.hongphong.gov.vn/du-lich-trong-nuoc/du-lich-sapa/du-lich-sa-pa-ve-dep-ky-thu-cua-thien-nhien/>. Tra cứu ngày 20.9.2023.

[8] <https://tinhhoa.net/cau-chuyen-nguoi-thieu-phu-va-ba-ten-trom.html>. Tra cứu ngày 20.9.2023.

[9] <https://truyencotich.vn/truyen-dan-gian/cai-can-thuy-ngan.html>. Tra cứu ngày 20.9.2023.

[10] Allwright, D., & Bailey, K. M., *Focus on the Language Learner*, Cambridge University Press, Cambridge, 1991.

[11] Brown, H. D., *Principles of Language Learning and Teaching*, 4th Edition, Longman, San Francisco State University, 2000.

[12] Carter, R. & Nunan, D., *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of other Languages*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.